

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПРИВАТНОГО ПРАВА
І ПІДПРИЄМНИЦТВА ІМЕНІ АКАДЕМІКА Ф. Г. БУРЧАКА
НАПРН УКРАЇНИ

Вінник О.М.

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО
КУРС ЛЕКЦІЙ

(загальна частина)

Київ
Видавництво Ліра-К
2017

УДК 67.9 (4 УКР) 303
В 78

Копіювання, сканування, запис на електронні носії і тому подібне будь-якої частини курсу лекцій без дозволу видавництва заборонено.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Науково-дослідного інституту
приватного права і підприємництва імені акад. Ф. Г. Бурчака
Національної академії правових наук України
(протокол № 1 від 18.01.2017 р.)*

Рецензенти:

Беляневич Олена Анатоліївна, д.ю.н., професор, завідувач відділу правового забезпечення ринкової економіки Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

Задихайло Дмитро Вітольдович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри господарського права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Вінник О.М.

В 78 Господарське право: курс лекцій (загальна частина). – Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. – 240 с.

ISBN 978-617-7507-07-8

У пропонованому курсі лекцій з господарського права на підставі аналізу нормативно-правових актів станом на 1 січня 2017 р. і теоретичних праць висвітлюються основні теми та інститути *загальної частини* господарського права (поняття господарських відносин і господарського права, особливості та система господарського законодавства, ключові засади господарської діяльності та її державного регулювання, основи правового статусу суб'єктів господарських правовідносин, порядок їх створення та припинення, в т.ч. в результаті визнання боржника банкрутом, майнова основа господарювання, господарські договори, господарсько-правова відповідальність, антимонопольно-конкурендне регулювання) та основні засади специфіки правового регулювання окремих видів господарських відносин на прикладі авіаційної сфери та біржової діяльності.

Для студентів та аспірантів юридичних й економічних спеціальностей, а також всіх, хто застосовує в своїй діяльності норми господарського законодавства та/або цікавиться питаннями господарського права.

ISBN 978-617-7507-07-8

© Вінник О.М., 2017

© Видавництво Ліра-К, 2017

Зміст

Вступ	8
Тема 1. Предмет, метод і система господарського права	9
1.1. Поняття, особливості та види господарських відносин.....	9
1.2. Методи господарського права.....	10
1.3. Система господарського права	11
1.4. Поняття та завдання господарського права як галузі права, як галузі правової науки і як навчальної дисципліни.....	12
1.5. Відмежування господарських відносин від інших видів правовідносин	12
Тема 2. Господарська діяльність як об'єкт правового регулювання	14
2.1. Поняття та характерні риси (ознаки) господарської діяльності.....	14
2.2. Види господарської діяльності	15
2.3. Підприємництво як основний спосіб здійснення господарської діяльності в умовах ринкової економіки	16
2.4. Поняття та характерні ознаки некомерційного господарювання	17
2.5. Роль страхування у сфері господарювання.....	18
Тема 3. Державне регулювання господарської діяльності	21
3.1. Поняття, підстави, напрями та функції державного регулювання господарської діяльності.....	21
3.2. Форми державного регулювання	22
3.3. Методи державного регулювання.....	22
3.4. Державне замовлення як засіб державного регулювання.....	23
3.5. Основні засади здійснення державного контролю за діяльністю суб'єктів господарювання	24
Тема 4. Господарське законодавство як джерело господарського права	26
4.1. Поняття та ознаки господарського законодавства	26
4.2. Система (структура) господарського законодавства	28
4.3. Господарсько-правові норми: поняття, ознаки та види.....	29
4.4. Вдосконалення господарського законодавства та роль в цьому судової практики	32
Тема 5. Загальні положення про суб'єктів господарського права	36
5.1. Поняття та ознаки суб'єктів господарського права	36
5.2. Класифікація суб'єктів господарського права.....	38
5.3. Індивідуальні підприємці як суб'єкти господарського права	39

5.4. Господарські організації як суб'єкти господарського права	42
5.5. Особливості правосуб'єктності структурних підрозділів господарських організацій.....	44
5.6. Негосподарські організації як учасники господарських правовідносин.....	45
Тема 6. Створення суб'єктів господарювання.....	47
6.1. Поняття та способи створення суб'єктів господарювання/започаткування суб'єкта індивідуального підприємництва	47
6.2. Порядок і основні етапи створення суб'єктів господарювання/започаткування індивідуального підприємництва	49
6.3. Поняття, мета, принципи та порядок здійснення державної реєстрації суб'єктів господарювання	51
6.4. Ліцензування господарської діяльності.....	57
6.5. Сертифікація та стандартизація у сфері господарювання.....	59
6.6. Поняття та правові засади підтвердження відповідності.....	63
Тема 7. Припинення діяльності суб'єктів господарювання.....	64
7.1. Поняття, форми та види припинення діяльності суб'єктів господарювання.....	64
7.2. Тимчасове припинення господарської діяльності	66
7.3. Припинення господарської організації шляхом реорганізації.....	66
7.4. Припинення господарської організації шляхом ліквідації.....	68
7.5. Порядок припинення індивідуального підприємництва	71
Тема 8. Правове регулювання відновлення платоспроможності суб'єкта господарювання-боржника та визнання його банкрутом	73
8.1. Ознаки, завдання та принципи інституту банкрутства. Правові механізми попередження банкрутства.....	73
8.2. Поняття та ознаки неспроможності та банкрутства суб'єктів господарювання	75
8.3. Матеріально-правові та процесуально-правові умови порушення провадження у справах про банкрутство	76
8.4. Сторони та інші учасники у справі про банкрутство	77
8.5. Порядок провадження у справі про банкрутство.....	79
8.6. Судові процедури, що застосовуються до боржника у справі про банкрутство	83
8.6.1 Розпорядження майном боржника.....	83
8.6.2. Санация	86
8.6.3 Мирова угода	89
8.6.4. Ліквідаційна процедура	93

Тема 9. Правове становище підприємств	99
9.1. Поняття та ознаки підприємства.....	99
9.2. Види та організаційно-правові форми підприємств.....	102
9.3. Правове становище підприємств державної власності.....	104
9.4. Правове становище комунальних підприємств.....	112
9.5. Правове становище та види підприємств колективної власності.....	114
9.6. Приватні підприємства. Фермерське господарство.....	122
9.7. Особливості правового становища інших видів підприємств (за участю іноземного інвестора, асоційованих підприємств).....	126
 Тема.10. Правове становище господарських товариств	 130
10.1. Поняття та ознаки господарських товариств.....	130
10.2. Види господарських товариств.....	131
10.3. Особливості правового становища окремих видів господарських товариств.....	134
10.3.1. Повне товариство.....	134
10.3.2. Командитного товариства.....	135
10.3.3. Акціонерного товариства.....	137
10.3.4. Товариства з обмеженою відповідальністю.....	141
10.3.5. Товариства з додатковою відповідальністю.....	145
 Тема 11. Правове становище суб'єктів організаційно-господарських повноважень (об'єднань підприємств та органів господарського керівництва)	 147
11.1. Поняття та види суб'єктів, що забезпечують організацію господарського життя.....	147
11.2. Господарські об'єднання: поняття та види.....	148
11.3. Холдингова група як особливий вид господарського об'єднання.....	150
11.4. Правове становище господарських міністерств та відомств.....	155
 Тема 12. Правовий режим майна суб'єктів господарювання	 157
12.1. Поняття та види майна у сфері господарювання суб'єктів господарювання.....	157
12.2. Джерела формування та склад майна суб'єкта господарських відносин.....	159
12.3. Правові титули майна суб'єктів господарських відносин.....	161
12.3.1. Право власності.....	161
12.3.2. Право господарського відання.....	163
12.3.3. Право оперативного управління.....	163

12.3.4. Право довірчої власності	164
12.3.5. Право користування	165
12.4. Особливості правового режиму державного та комунального майна	166
Тема 13. Господарські договори	174
13.1. Поняття та ознаки господарського договору	174
13.2. Функції господарського договору	175
13.3. Класифікація господарських договорів	176
13.4. Порядок укладення, зміни та розірвання господарських договорів	178
13.5. Зміст господарського договору	180
13.6. Форма господарського договору	181
13.7. Забезпечення виконання договірних зобов'язань	183
Тема 14. Відповідальність у господарських правовідносинах	184
14.1. Поняття та ознаки господарсько-правової відповідальності	184
14.2. Види господарсько-правової відповідальності	185
14.3. Функції господарсько-правової відповідальності	186
14.4. Підстави господарсько-правової відповідальності	187
14.5. Принципи, межі та строки застосування господарсько-правової відповідальності	189
Тема 15. Господарсько-правові санкції	191
15.1. Поняття господарсько-правових санкцій та їх класифікація	191
15.2. Відшкодування збитків як санкція за господарські правопорушення: поняття, сфера застосування, механізм реалізації	192
15.3. Штрафні санкції: поняття, сфера застосування, види, механізм реалізації	194
15.4. Оперативно-господарські санкції: поняття, сфера застосування, механізм реалізації	196
15.5. Адміністративно-господарські санкції	197
Тема 16. Правові засади захисту економічної конкуренції	200
16.1. Поняття, роль та основні принципи економічної конкуренції	200
16.2. Правові засади державного регулювання економічної конкуренції	202
16.3. Компетенція антимонопольних органів щодо регулювання економічної конкуренції	204

16.4. Види порушень та відповідальність за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства.....	208
16.5. Порядок розгляду справи про порушення антимонопольно-конкурентного законодавства	215
Тема 17. Правові засади врахування специфіки окремих видів господарських відносин	217
17.1. Об'єктивні підстави спеціального регулювання певних видів господарських відносин.....	217
17.2. Класифікація господарських відносин	218
17.3. Принципи врахування специфіки господарювання в процесі правового регулювання.....	222
17.4. Особливості регулювання господарських відносин у сфері авіації.....	223
17.4.1. Поняття та види суб'єктів авіаційної діяльності. Вимоги до суб'єктів авіаційної діяльності	223
17.4.2. Державне регулювання та координація господарської діяльності авіаційних суб'єктів	225
17.4.3. Особливості правового регулювання організації повітряних перевезень пасажирів та/або вантажу	227
17.5. Правове регулювання біржової діяльності	228
17.5.1. Поняття, ознаки і види бірж.....	228
17.5.2. Правове становище товарної біржі	230
17.5.3. Особливості правового становище фондової біржі	233
Перелік скорочень.....	239